

*Anno 1589 den 6^{den} Majj ende volgens is gehouden
het provinciale synodus tot Franicker.*

1. Ende is aldereerst nae aenropinge van den naeme Gods met den meesten kuerstemmen gecoren tot eenen praesidem SIXTUS RIPPERTUS ende tot eenen scribam SIBRANDUS VOMELIUS.

Dan alledewylen ons aldereerst verতোent is seeckere commissie, waermet syne Genade autoriseert D. MARTINUM LYDIUM omme uth naeme syner G. den synodum te dirigeren, soe ist dat het synodus achtet sulcx niet noedich te syn, dewylen dat alsulckes uth naeme aller classen niet versocht is, ende oeck naedem die brueders noch niet sien alsulcke swaricheden, waeromme het nodich soude syn den vorss. MARTINUM LYDIUM met den gantschen handel des synodi te bemoyen.

Naemen ofte persoenen, met procuratie van haeren classen tot den synodum gecomen, syn deese.

Uth den classe van Franicker syn met procuratie verschenen in den synodo: SIXTUS RIPPERTUS ende SIBRANDUS VOMELIUS als dienaers, ende doctor OORCK DOYMA ende EPO JACOBSSZ als ouderlinghen.

---

1) Deze beide onderteekeningen zijn eigenhandig.

Uth den classe van Sneeck syn met procuratie verschenen: PETRUS AMBROSIVS ende JOANNES HILBRANDI als dienaers, ende JOANNES MOLL ende CLAES JELMERSZ als ouderlingen.

Uth den classe van Leewarden syn verschenen met procuratie: BARTHOLOMÆUS SCHURING, HERMANNUS LUIJNGH ende ALBERTUS Hallum.

Uth den classe van Bolswert syn gecomen met procuratie: JOANNES MEPPEL, JOANNES HUCHLEM ende JARICUS NICOLAI.

Uth den classe van Doccum is gecomen met procuratie: FRANCISCUS AVERCAMPIVS.

2. *Wat voet die dienaers sullen volgen aengaende de gebeden, de bedieninge des doops etc.* 1) — Aengaende den gebeden, den bedieningen des doops, des nachts ende des houwelycx is besloten, dat de dienaers tegelycken ende eendrachtich sullen volgen den synodalen acta ende formularen daervan gemaect, gedrukt ende een yeder classi toegesonden.

3. Soevele aengaet den twist geresen tusschen ISBRANDUM BALCK ende RUARDUM ACRONIUM is besloten, dat men sall int gemeen tot den kerckenraedt van Leewarden schrywen haere vermaenende tot guede vorsichtigheit, ten eynde gheen gelycke twist aldaer soude wederomme moeghen onstaen.

4. Aengaende den dorpen, die ower haere behoerlycke tyt vaceren, sullen die classen arbeiden, dat alsulcke dorpen doer assignatie met guede dienaers vorsien worden.

5. Is oock besloten, dat het classis van Sneeck den heeren Gedeputeerden sal remonstreeren, dat sy in haeren classe hebben eenen studiosum, welke hebbende hier te lande ecclesiasticum beneficium nochtans studeert in der Papisten ofte Jesuiten scholen, ende dat het vorss. classis sal suppliceren aen den heeren, dat haere sal geliewen sulcx te verhinderen.

6. Is besloten, dat het een christen niet is geoorloeft salwegaerde te nemen van den viant in casu naegeschrewen, als wanneer de wettelycke magistraet sulckes verbiedet, ofte dat die salwegaerden beledet worden met sulcke conditionen, die een christen met gueder conscientie niet kan naecoemen.

7. Van PETRO AEMILIO, die hem selwers seer onordentlyck in den dienst heeft gedronghen, is besloten, dat aen den heeren Staten gesupplieert sal worden, dat haere geliewen sall den vorss. PETRO sulcx te verbieden, hem oock te laeten haelen in gueder verseeckeringe van wegen syn delict in Hallum ende tegen hem te procederen nae behoeren.

8. *Van het schrijven ende drucken der boecken.* — Aengaende het schrywen van buecken ende denselwighen te laeten drucken is besloten, dat

1) De marginalia zijn later toegevoegd.

die dienaeren ende andere haere sullen regulieren nae den 49 articel in den synodo thot sGravenhaech besloten, ende dat men oeck sal suppli- ceeren aen den heeren Gedeputeerden, dat haere sal gelieven den voer- gemelten articel met haeren autoriteyt te bevestighen.

9. Is oeck besloten, dat men sal [schrywen]¹⁾ aen die van Leewarden ende haere daerinne beschuldigen, dat sy nae luydt der synodale acten ende oeck nae den wtschrywinghe van den classe van Franicker, nu laestmael gedaen, geen ouderlingen op het synodum tot Franicker hebben gesonden.

10. Insgelycken sal men oeck schrijwen aen het classsem van Doccum ende haere daerinne wel ernstlyck bestraffen, dat sy noch haere dienaren noch ouderlinghen hebben gesonden. Men soll oeck van deese saecke schrijwen aen het classsem van Bolswert.

11. Aengaende den schuldt van ALLERT THIAERDTSZ tot Sexbierum is besloten, dat CORNELIUS CLAESSZ syn creditoer sal moegen aenspreeken ofte syn schuldenaer ALLERT vorss. ofte dengenen, die hy meynt synen borge te syn.

12. *Vant doopen der kinderen.* — Van den doepe der kynderen is be- sloten, dat die leedemaeten haeren kynderen sullen laeten ter plaetse doopen, daer sy woenen ende dienaers hebben. Maer soe yemant synen kynderen om gewichtige oersaecken in andere plaetsen laet doopen, daerinne sal men hem draegen.

13. Van HERONIS FRISII saecke is kerkklyck besloeten, dat hy vorss. onwettelyck van syn huysvrouwe verlaten synde, naedem sy met geen wettelycke middelen noch doer den magistraet noch doer andere personen beweget kan worden om weder haer by haeren man te voeghen, soe is besloten van den dienaren ende ouderlingen, oeck van den h. h. profes- soren, daerthoe specialiter versocht synde, dat hem HERO vorss. nae luydt Godes woerdt is geoerloeft wederomme tot eenen anderen echt te be- gotten. Doch updat van hem alle onvorsichtigheyt geweret mach worden, is voer raedtsaem gevonden, dat hy int versuecken des houwelycx aen- gaenden den persoen hem sal beraeden met syn classe.

14. Van GELLI SCHOTANI saecke is besloeten, dat syn saecke sall gehandelt worden van den classe van Bolswert ende, soe hy het classi kan genoechdoen int tgene sij op hem hebben te seggen, sal dan het classis tot synder tyt hem wederomme tot den dienst moegen toelaeten.

15. Van RODOLPHO toe Itens wonende is gesloten, dat het classis van Bolswert ende van Sneeck sal handelen met hem ende hem censureeren,

1) „[schrywen]” aangevuld uit UU.

daer hy schuldich in is, nae behoeren Gods woerdt. Ende soe sy sulcx allene niet coenen wtrichten, dat sy alsdan den deputatos synodi sullen moegen beroepen ende denselwigen den saecke laeten handelen.

16. Is oeck besloten, dat men sal begrueten den professoren, specialiter tot deesen saecken beroepen, dat sy met SIBRANDO VOMELIO sullen willen concipieren eenighe reden wth Godes woerdt, waeromme het HERONI FRISIO is geerloeft hem tot den echtlycken staedt te begewen, ende dat men denselwighen reden den heeren van den Hoewe sal ten handen stellen, ten eynde de heeren vorss. moegen sien, dat het voergaende besluit des synodi Gods woerdt gelyckformich is.

17. Van den dienaer in Otterdum is besloeten, dat die classis van Leewarden den saecke by der hant sal nemen ende guede informatie genomen hebbende tegen hem te procederen nae vermogen Godes woerdt.

18. Is oeck besloten, dat vele puncten in den gravaminibus aengeteekent, diewelcke sonder autoriteyt van den hoegen overheyt niet gebetert coenen worden, dat men alsulcken puncten den heeren Gedeputeerden sal remonstreren ende suppliceren, dat haere sal geliewen soevele moegelyck is alsulcke puncten te remedieren.

19. Is besloeten, dat men ISBRANDUM BALCK sal bidden, dat hy schrywe een brieff aen D. doctorem JEREMIAM BASTINGIUM ende hem dancken voer synen trouwen arbejdt gedaen tot stichtinge der gemeynte Christi in den verclaringe des Catechismi, ende dat alsulcken danckbrieff by den classen sall worden ondergeteekent.

20. Syn oeck by den synode geordineert ISBRANDUS BALCK, BARTHOLDUS SCHURINGH ende ALBERTUS HALLUM, dat sy den puncten in den gravaminibus aengeteekent, diewelcke sonder autoriteyt der hoeger overheyt niet remedieert coenen worden, dat sij dienaers vorss. alsulcke puncten den heeren Gedeputeerden sullen remonstreeren ende suppliceren, dat den heeren geliewen sal soevele moegelyck is alsulcke puncten te remedieren.

21. Syn tot deputatos genoemt, die dit jaer het synodum praesenteren sullen:

uth den classe van Franicker SIBRANDUS VOMELIUS als dienaer ende doctor OORCK DOLJMA als ouderlingh;

uth den classe van Leewarden JACOBUS Jorwert als dienaer ende SYBO SCHELTEMA als ouderlingh;

uth den classe van Doccum JOANNES BERNARDI als dienaer ende BEENKO GABBESSZ als ouderlingh;

uth den classe van Sneek HERMANNUS LUUNGH als dienaer ende GERRYT JANSZ als ouderlingh;

uth den classe van Bolswert JOANNES BOGERMANNUS als dienaer ende THIAERDT CLAESSZ secretarius als ouderlingh.

Ende soe deese bowenvoergeschrevene persoenen niet conden koemen, soe sal het classis eenen anderen dienaer ende die gemeynte eenen anderen ouderlingh moeghen substitueren ende dat tot costen des classis ende der gemeynte, van welcken sy worden utgesonden.

22. Is besloten, dat het tocomstighe synodus in anno 90 sal gehouden worden des Maendaechs nae besloten Paeschen ende dat tot Harlinghen, tot welcken synodum dan wth yeder classe sullen coemen twee dienaren ende twee ouderlinghen.

Aldus gedaen in onsen synodo tot Franicker anno 1589 den 6^{en} May ende volgens ende uth naeme des synodi ondergeteeckent by ons.

Onder stondt geteeckent:

SIXTUS RIPPERTUS, synodi praeses.

SIBRANDUS VOMELIUS, synodi scriba.

De post. Is noch den 8sten Maj anno eodem nae noen geresolveert, dat men dheeren ende bruederen ALLERT JACOBSZ, medegedeputeerde der Staten van Vrieslant, ende MARTINUM LYDIUM, professorem theologiae in der universiteyt Franicker, comende ende vertoeneende commissie, by syne Genade ende dheeren Gedeputeerde Staten geteeckent ende met tsegell derselwer Staten gesegelt, omme die tegenwoerdighe vergaderinghe des synodi by te woenen, sal admitteren ende ontfangen. Maer owermits die gravamina voer deese tegenwoerdige tyt all affgehandelt syn, soedatter vooralsnu geen communicatien ofte resolutien meer sullen vallen, sal men gedachte commissarisen die gemeene resolutien deeses synodi voerlesen, gelyck oeck voert bevestighen van desen is geschiet, ende daerna oeck copie verlienen. Is mede geresolveert ende besloeten, dat 1) men in den toecomenden synodo andere commissariis ofte commissarisen wesende, uth den raedt der Gedeputeerde Staten van Vrieslant comende met commissie, geteeckent ende gesegelt als vorss. ende wesende personen, met die Gereformeerde kereke vereenicht ende lidmaten derselwer, sal admitteren ende ontfangen omme die vergaderinge te moegen vereeren, bywoenen ende des noedt synde mede stywen ende stercken. Actum vt supra.

---

1) Hiernaast is in marg. bijgeschreven: „Admissie der commissarisen.”

Aldus gedaen ende wten naeme ende van wegen des synodi ondergeteeckent.

Onder stondt geteeckent:

BARTHOLDUS SCHURINGH. OORCK DOYMA.

PETRUS AMBROSIUS. JOANNES MEPPEL.

Gecollationeert ende gevonden met den principale te accorderen by mij:

SIBRANDUS VOMELIUS, synodi scriba. 1)
